OIKEUSMINISTERIÖ

Lainvalmisteluosasto
Julkisoikeuden yksikkö
erityisasiantuntija Heini Färkkilä

30.1.2019

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI LIIKENNE- JA POTILASVAHINKOLAUTAKUNNASTA SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 299/2018 vp)

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Esityksessä ehdotetaan yhdistettäväksi liikennevahinkolautakunta ja potilasvahinkolautakunta uudeksi liikenne- ja potilasvahinkolautakunnaksi. Potilasvakuutuksesta säädettäisiin uudessa potilasvakuutuslaissa (HE 298/2018 vp).

Oikeusministeriö on antanut esityksen valmisteluvaiheessa lausunnon, jossa esitettyjä huomioita on pääosin otettu huomioon asian jatkovalmistelussa. Oikeusministeriö esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavan. Lausunto koskee 1. lakiehdotusta, ellei toisin ole todettu.

Hallinnon yleislait liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan toiminnassa

Esityksen säätämisjärjestysperusteluissa on todettu, että liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalle annettavia tehtäviä *voitaneen* pitää julkisen hallintotehtävän hoitamisena. Oikeusministeriö toteaa, että kirjaus jättää kannan näiltä osin auki.

Kuitenkin samanaikaisesti eduskunnan käsittelyssä olevassa esityksessä HE 298/2018 vp todetaan, että potilasvakuutuslainsäädännön toimeenpano on pääosin julkisen hallintotehtävän hoitamista, joka on perustuslain 124 § edellyttämällä tavalla lailla annettu potilasvakuutuskeskuksen, potilasvahinkolautakunnan ja yksityisten vakuutusyhtiöiden tehtäväksi. Myös liikennevahinkolautakunnasta annetun lain esitöissä on todettu, että liikennevakuutuksen toimeenpanossa on kyse perustuslain 124 §:n tarkoittamasta julkisen hallintotehtävän hoitamisesta.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Oikeusministeriö painottaa, että esityksen kanta siitä, onko kyse perustuslain 124 §:n tarkoittamasta julkisen hallintotehtävän hoitamisesta tulisi olla selvä. Esimerkiksi hallinnon yleislait eivät ilman nimenomaista viittausta tule lautakunnassa sovellettavaksi, jos katsotaan, ettei kyse olisi julkisen hallintotehtävän hoitamisesta tai julkisen vallan käytöstä.

Esityksen perusteluissa on todettu, että lautakunnan toimintaa sen hoitaessa julkisia hallintotehtäviä sääntelevät ehdotetun lain ohella hallinnon yleislait niiden sisältämien soveltamisalaa ja yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että toisin kuin perusteluissa on todettu, muun kuin viranomaisen hoitama julkinen hallintotehtävä kuuluu julkisuuslain soveltamisalaan vain käytettäessä julkista valtaa tai silloin kun julkisuuslain soveltamisesta on säädetty nimenomaisesti erikseen.

Edelleen perustelujen mukaan asian käsittelyyn lautakunnassa soveltuisivat muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta hallintolain säännökset. Ilmeisesti nämä poikkeukset koskisivat virheiden korjaamista, asian käsittelyn raukeamista ja asian käsittelemättä jättämistä. Oikeusministeriö painottaa, että yleislaista poikkeamiseen tarvitaan aina erityinen, painava syy.

Liikennevahinkolautakuntaa eikä potilasvahinkolautakuntaa tällä hetkellä koske ehdotetut hallintolaista poikkeavat päätöksen korjaamista koskevat säännökset. Ehdotetun 12 §:n muotoilussa on otettu mallia kuluttajariitalautakunnasta annetun lain 21 §:stä. Hieman epäselväksi jää, minkä vuoksi virheen korjaamista koskeva sääntely poikkeaa liikenne- ja potilasvahinkolautakunnassa siitä, mitä se on potilasvakuutuskeskuksessa ja liikennevakuutuskeskuksessa, joissa nojaudutaan hallintolain säännöksiin.

Perusteluissa on todettu, että korjaamistarvetta harkittaessa voitaisiin ottaa huomioon se, onko virhe aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Tällainen ei kuitenkaan ilmene ehdotetusta 12 §:stä (vrt. hallintolain 50 ja 51 § ja asianosaisen oman menettelyn vaikutus).

Ehdotettu 12 § ei myöskään sisällä säännöksiä korjaamisasian vireille tulosta tai käsittelystä, pois lukien kokoonpano (vrt. hallintolain 53 §). Esityksessä jää epäselväksi, tulevatko hallintolain 52 ja 53 § sovellettaviksi vai onko liikenne- ja potilaslautakunnasta annetun lain 12 §:llä tarkoitus poiketa hallintolain koko 8 luvusta.

Potilasvakuutuslain 11 §:n 4 momentti

Yksityiskohtana todettakoon, että 11 §:n 4 momentin muotoilu vaikuttaa virheelliseltä tai vähintäänkin epäselvältä: ”Antaessaan päätöksen tiedoksi

osapuolille ratkaisustaan lautakunnan on samalla mainittava, että lautakunnan ratkaisut ovat suosituksia.” Tulisiko virkkeen kuulua pikemminkin ”Lautakunnan ratkaisussa on mainittava, että sen ratkaisut ovat suosituksia.”

Liikennevakuutuslain 29 §:n 2 ja 4 momentti (2. lakiehdotus)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi liikennevakuutuslain 29 §:n 2 ja 4 momenttia. Esitys kytkeytyy läheisesti hallituksen esitykseen 298/2018 vp. Jatkovalmistelussa kyseiset esitykset oli päätetty erottaa omiksi hankkeikseen. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että liikennevakuutuslain 29 §:ään ehdotetut muutokset (HE 299/2018 vp) eivät täysin täsmää potilasvakuutuslain vastaavaan 21 §:ään ehdotettujen muutosten kanssa (HE 298/2018 vp). Esitysten voimaantuloaika kuitenkin olisi sama, eikä perusteluja poikkeavalle sääntelylle ole esitetty.

Liikennevakuutuslain 29 §:n 2 momentissa viitattaisiin eduskunnan käsittelyssä olevaan lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa, mutta potilasvakuutuslaissa ei. Lisäksi viitattaessa lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säännös valitusluvasta tulee tarpeettomaksi, jos valituslupa pääsääntönä omaksutaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin esityksen mukaisesti (HE 29/2018 vp).

Oikeusministeriö on lisäksi kannattanut oikaisuvaatimusmenettelyn käyttöä vastaavassa ehdotetussa potilasvakuutuslain 21 §:n (HE 298/2018 vp) mukaisissa vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun määräämistä koskevissa asioissa, ja edellyttänyt perusteluja sille, minkä vuoksi oikaisuvaatimusmenettelyn ei katsota asiaan soveltuvan.

Liikennevakuutuslain 29 §:n 4 momentissa säädettäisiin, että päätöksen tiedoksiantoon asianosaiselle sovellettaisiin, mitä hallintolain 59 §:ssä säädetään tavallisesta tiedoksiannosta. Kyse on Valtionkonttorin päätöksistä, joten kyseinen säännös on tarpeeton. Lisäksi se johtaa harhaanjohtaviin vastakkaispäätelmiin siitä, miten tiedoksianto saadaan toimitettua, jos tavallinen tiedoksianto ei onnistu (hallintolain muut tiedoksiantotavat, yleistiedoksianto).

Hallituksen esitys 298/2018 vp ja liikenne- ja potilasvahinkolautakuntaa koskevat pykälät

Hallituksen esityksen 298/2018 vp 1. lakiehdotuksen 38 §:n 2 momentissa säädettäisiin liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan ratkaisuvallasta. Vaikuttaa siltä, että kyseinen säännös kuuluisi pikemminkin liikenne- ja potilasvahinkolautakunnasta annettuun lakiin (HE 299/2018 vp), kun potilasvakuutuskeskuksesta annetusta laista esitetään poistettavaksi lautakuntaa koskevat asiat. Sama huomio koskee kyseisen lakiehdotuksen 41 §:ää,

jonka mukaan liikenne- ja potilasvahinkolautakunta saa käsitellä korvausasian myös korvausperusteen osalta, vaikka ratkaisusuositusta pyydetään vain korvausmääristä. Lisäksi tämän pykälän muotoilu on epäselvä. Se voisi kuulua esimerkiksi: ”Jos vahinkoa kärsinyt on pyytänyt liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta korvausmäärää koskevaa ratkaisusuositusta ja liikenne- ja potilasvahinkolautakunta ratkaisusuorituksessaan katsoo, ettei korvausperustetta ole, Potilaisvahinkokeskus ei saa periä takaisin vahinkoa kärsineelle jo maksettua korvausta.” Lisäksi pykälän otsikko ei vastaa sen sisältöä, ja se tulisi muuttaa informatiivisemmaksi.